

“Elke ontmoeting is een kans om er iets goeds van te maken”

Er zijn romans die ten onrechte weinig of geen aandacht krijgen in het literaire wereldje, maar voor hun lezers een verrijkende en deugddoende ervaring zijn. Zo'n roman is *De meester van het leven* van Peter Knapen. Het is een lijvig werk dat je zowel een pedagogische roman als een loflied op het leven zou kunnen noemen. “Ik hoop dat we vandaag opnieuw optimaal aandacht durven te geven aan het weer of meer mens-zijn.”

JOHAN VERSTRAETEN

Pedagoog Peter Knapen besteedde 30 jaar van zijn leven aan het schrijven van een verhaal over menselijke groei en liefde dat bijzonder goed opgebouwd is, met een plot die het raadsel van de afkomst van de hoofdfiguur tot op het einde in spanning houdt. De 651 bladzijden zijn in vergelijking met veel hedendaagse narcistische romans of pret-pedagogische theorieën een verademing.

Wat inspireerde u tot het schrijven van deze roman?

Peter Knapen: “Aanvankelijk vormde mijn intense dankbaarheid voor het leven een motief. Met dit boek wilde ik een mooi geschenk aan het leven teruggeven. Na een tijdje werd het schrijven een scheppingspro-

Peter Knapen

“Met dit boek wilde ik een mooi geschenk aan het leven teruggeven.”

ces, een passie, en soms meer dan me lief was een steile berg. Want al gauw besepte ik dat ik het menselijke lijden dat ons vroeg of laat allemaal treft, onmogelijk onder de mat kon vegen. Mijn ervaringen daarmee leidden tot een uitdagend reflectieproces: hoe kon ik ondanks het menselijke lijden toch een waarachtig avontuur vol hoop, liefde en levenszin creëren? De talloze ontmoetingen met mijn ‘meesters’ in het leven hielpen me: mijn ouders, mijn echtgenote en mijn kinderen, mijn familie, een boezemvriend, een wijze monnik, een neurowetenschapper, een dokter en een aantal boeiende collega’s en professoren. Kortom, mensen op mijn levensweg vormden een fenomenale inspiratie. Daarnaast probeerde ik te verwerken wat de pedagogiek, de psychologie, de

“De lat hoger leggen in het onderwijs is niet verkeerd, maar waartoe moet dat precies dienen?”

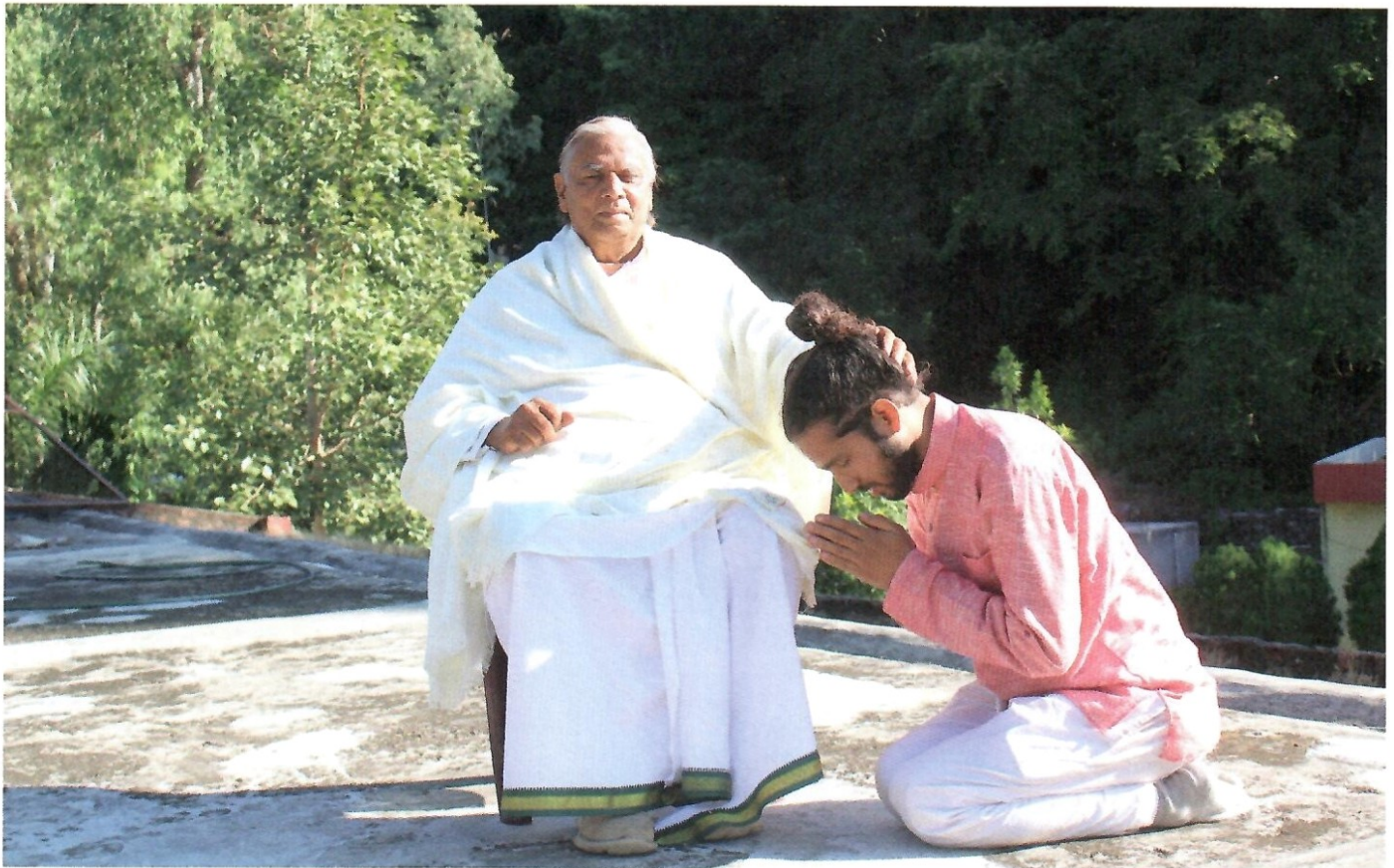
filosofie, de neurowetenschappen, alsook spirituele en mystieke bronnen ons over het leven kunnen meedelen. Uiteindelijk groeide zo een levensverhaal waarin de zoektocht van het hoofdpersonage naar het ware, het goede en het schone centraal staat. Geen autobiografie dus,

maar een universeel boek vol vragen en inzichten waaraan hopelijk vele mensen zich kunnen laven.”

Zou u het een pedagogische roman kunnen noemen? Is de naam van ‘herboren’ Renaat in dat opzicht een bewuste keuze?

“Je kunt het zeker een pedagogische roman noemen. De keuze voor een weesjongen, Renaat, als protagonist in het verhaal was weloverwogen, op grond van een aantal eigen levenservaringen. Zo hielp die jongen me om het menselijke gevoel van het zomaar

‘geworpen te zijn’ op aarde, zonder tastbare roots of zonder de veilige geborgenheid van een warm nest, in beeld te brengen. Dat zijn helaas de omstandigheden van ontelbare mensen. Ik denk aan alle vluchtelingen wereldwijd, aan wanhopige of eenzame mensen, aan de koortsachtig naar zinn speurende jongeren en volwassenen, of aan mensen die plots een naaste verliezen. Een bestaan vol leegte en onbeduidendheid dreigt. Het lijden beproeft een mens in al zijn vezels en dimensies van zijn bestaan, in zijn hart en geest, in zijn lichaam en ziel. Hoopvol en pedagogisch wordt het pas voor Renaat als zijn meester van het leven ten tonele verschijnt.” ▶

In de ontmoetingen met zijn meester ontdekt de weesjongen niet alleen zijn existentiële identiteit – ‘ja, ik besta!’ – maar ook zijn oorspronkelijke integriteit. © Wikimedia

De meester en zijn leerling volgens Nicolas de Largillière (1656-1746). © Wikimedia

“In de ontmoetingen met zijn meester ontdekt de weesjongen niet alleen zijn existentiële identiteit – ‘ja, ik besta!’ – maar ook zijn oorspronkelijke integriteit. Een wonder volgt: Renaat komt weer helemaal tot leven. Alles wat in hem naar doodgaan rook – zoals zijn vertrouwen, zijn humor, zijn talenten, zijn ziel – begint geruisloos te verrijzen. De naam Renaat mag je dus gerust beschouwen als ‘hij die werkelijk is herboren!’ Iets wat we gelukkig vandaag ook zien: mensen die na een aanzienlijke portie lijden niet blijven liggen, maar weer opstaan, en genereus een zegen of een engel voor anderen worden.”

Wat zijn de belangrijkste pedagogische inzichten van de meester? In welke mate is hij een vertolking van uw eigen visie op het leven?

“De meester nodigt ons vooral uit tot een niet-aflatende en dagelijkse toepassing van mooie menselijke deugden. Ik denk aan dankbaarheid als een levenswijze, vergiffenis durven te vragen en te geven, respect tonen voor de persoon die voor je zit, je talenten met je hart verbinden en het goede, het ware en het schone proberen na te streven. Daarnaast leefde de meester een

bestaan voor waarin hij zelf geduldig gelooft in de kleine goedheid van mensen en in de grote onnoembare Liefde die alles op aarde draagt. Authentieke, liefdevolle en barmhartige mensen zijn in hun eenvoud altijd ook ‘meesterlijk’ omdat ze het hart, de geest en de ziel van hun medemens aanspreken. Niet zelden verwijzen ze nederig of subtiel naar iemand die immens groter is dan hen, wat hun geven en delen dan weer eeuwigheidswaarde geeft.”

“Vooruitgang als mens maak je door terug te keren naar wat goed of goddelijk is.”

“In het levensmysterie van Renaat zal de lezer ontdekken dat die jongen dat alles broodnodig had. Bovendien zal wie zijn levensloop van de eerste rij volgt, minstens ook bij zichzelf stilstaan: kan ik zo’n meester missen als ik echt tot een menswaardig leven of tot waardevol innerlijk leiderschap wil komen? Mijn uitgeefster verwoordde het stellig: ‘Ik hoop echt dat iedereen zo’n meester van het leven mag ontmoeten.’”

“In het boek ontdekken we dat het omgekeerde evenzeer geldt. We ontmoeten mensen die geen ruimte en vertrouwen schenken, louter eigen eer en glorie nastreven, mateloos geldgevoel ambiëren of meedogenloze macht uitoefenen, anderen manipuleren, beschadigen of soms zelfs herleiden tot zo goed als levenloze instrumenten. Wie zulke ervaringen heeft ondergaan, hoor je vaak getuigen in zijn fundamenten te zijn beschadigd. Net zoals Renaat voelt men zich niet meer ‘heel’, wordt men op de een of andere manier ziek of houdt men zijn talenten ver onder de radar verborgen.”

“Dat is natuurlijk zonde in de zuiverste betekenis van het woord: deze mensen verliezen niet alleen hun zin én hun stem, maar ook hun unieke bestemming in hun bestaan. Je kunt alleen maar hopen dat iemand hen bijstaat, dat ze weer opveren en dat ze hun uniciteit of zelfs sacraliteit (her)ontdekken.”

Wat kan de nieuwe directeur-generaal van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen leren van de meester?

“Ik hoop dat Bruno Vanobbergen aan de leraren, directies en schoolbesturen eindeloos veel vertrouwen en ruimte geeft, open met hen in gesprek gaat en dat ze het samen over waardevolle inspiratiebronnen of vorming hebben. Leraren en directies hebben dagelijks ontmoetingen met leerlingen en met elkaar, beschikken samen ook over zoveel talenten en competenties. Luister naar hen, prikkel hen, maar nodig hen vooral uit om alles wat ze in zich hebben integraal te benutten. Spreek hen aan op hun vrijheid, hun expertises, hun innerlijke wensen en hun verantwoordelijkheid om het goede te doen, en zo een meerwaarde voor hun leerlingen en elkaar te creëren. *‘Non scholae sed vitae discimus’*, zegt de meester van Renaat meermaals. Vrij vertaald: niet voor de school, maar voor het leven, leren... én onderwijzen we.”

“Het pleidooi om de lat hoger te leggen voor taal en rekenen is op zich niet verkeerd, maar waartoe moet dat precies dienen? Moeten onze leerlingen zoals kunstmatige intelligentie een nieuwe soort algoritmische mensen worden? Moeten ze zich op X of TikTok onderscheiden en elkaar verbaal vermoorden? Of wil men de onmetelijke rijkdom van het leven tot het meetbare verschrallen? Veeleer hoop ik dat we vandaag opnieuw optimaal aandacht

“Het mooie ideaal van een integrale vorming van elke persoon zal ook het gemeenschapsleven verrijken.”

durven te geven aan het weer of meer mens-zijn. Het ideaal van een integrale vorming van elke persoon – de gehele mens met zijn hart, verstand, lichaam én ziel aanspreken – is dan niet alleen goed voor die persoon zelf en zijn nabije omgeving, maar het zal ook het gemeenschapsleven verrijken. Het enthousiasme en de bezieling van pakweg de arts en de verpleger, de leraar en de directeur, de monnik, de straathoekwerker, de professor, de priester, de mama’s en papa’s, de oma’s en de opa’s maken echt een wezenlijk verschil. Ze staan garant voor begrip, troost, daad-

werkelijke hulp, hoop, genezing, een ontwikkelingsprong, een vorm van verrijzenis of vreugde.”

In welk opzicht is de roman ook een loflied op de huwelijksliefde?

“Nogal wat lezers maakten me erop attent dat Renaat een mooi en soms bijna voorbeeldig huwelijksleven leidt. Terwijl elk huwelijk of elke relatie er natuurlijk anders uitziet, maar zeker ook de nodige hoogten en laagten kent, denk ik wel dat hoe Renaat en zijn echtgenote An samen met elkaar leven, mensen kan uitdagen of inspireren. Menselijke relaties worden immers pas rijker, vruchtbaarder en meer betekenisvol als er ook een aanzienlijke dosis duurzaamheid, geduld, vergeving, vrije ruimte, respect en liefdevolle verbinding aan te pas komt. Daarnaast geeft An meermaals pittig weerwerk. Ze is ook ‘meesterlijk’ en stelt hem confronterende of existentiële vragen.” ▶

Peter Knapen schreef “geen autobiografie, maar een universeel boek vol vragen en inzichten waaraan hopelijk vele mensen zich kunnen laven”. © rr

“Ik heb het boek bewust geconcipeerd als een levensreis naar de meest zuivere en universele bronnen van het mens-zijn.”

“Of ze geeft hem steun, vertrouwen en troost als hij het moeilijk heeft of weer eens valt. Zulke simpele, maar schone dingen tref je inderdaad in de mooie vriendschappen of in de warme liefdesrelaties tussen mensen aan: één plus één is dan niet twee, of zelfs niet drie, maar zoveel meer. In goede en in kwade dagen. Dan nog het meest.”

Zit in de roman ook een verhaallijn die voor gelovigen zinvol is?

“Ik denk dat je bijna alle verhaallijnen in die richting kunt lezen. In elk hoofdstuk kun je via de ervaringen van Renaat een inzicht of een wijsheid ontdekken met een minstens spirituele waarde. Renaat leert van zijn meester bijvoorbeeld om elk uur, elke dag en elke ontmoeting als een nieuwe kans te zien om er iets goeds,

dankbaars, deugdzaams of liefdevols van te maken. Met Kant zouden we kunnen zeggen: wees of word geen schriftgeleerde, maar probeer ook wat diep in je hart, geest en ziel leeft, een ‘objectieve realiteit’ te geven. Je medemens zal er blij van worden, en meer nog: wie weet zal je op een dag het ‘goddelijke’ naderen, het subtiel ervaren of het intens mogen smaken? Ook Renaats meester gaf na een innerlijk gevecht en een loutering, weer licht, hoop en liefde aan zijn leerlingen.”

“Verder heb ik het boek ook bewust geconcipeerd als een levensreis naar de meest zuivere en universele bronnen van het mens-zijn. De verhaallijn waarbij je met de personages terugkeert in de tijd, koos ik dus niet louter om historische redenen, maar wel omdat dat me de kans gaf de oorsprong en de existentie van de mens in zijn diepten te verkennen en te proberen te ontsluiten. Het ging me om die innerlijke overtuigingen en universele verlangens, om alles wat in het leven werkelijk waar, goed en schoon is, om die zogenaamde ‘unieke schat’ die ergens in elk van ons woont, om onze ziel, en onze goddelijke, maar ondefinieerbare kern. Uiteindelijk hoop ik de lezer naar een boeiende plot, een muzikale apotheose en een hemelse horizon te leiden.

BIO

Peter Knapen (Sint-Niklaas, 1961) was een kwarteeuw docent psychologie, opvoedkunde en onderwijskunde aan onder andere de Karel de Grote Hogeschool. Daarna specialiseerde hij zich als onderwijsadviseur in de persoonlijke coaching en teamcoaching van leraren, directies en pedagogisch begeleiders. In 2016 publiceerde hij over *Leiderschap, spiritualiteit en professionele integriteit* aan de KU Leuven, een thema waarover hij vormingen en lezingen geeft.

Peter Knapen,
De meester van het leven,
Elikser, Leeuwarden,
2021, 651 blz.

Het werd een ode, maar ook een bewuste vraag aan de lezer: wat heeft jou als kind echt geraakt, geboeid, gemotiveerd of gevormd? Bijna zo dapper als Jezus zijn twijfelende leerlingen uitdaagde. ‘Wie niet wordt als deze kinderen, kan mijn leerling niet zijn.’ Kortom, vooruitgang als mens maak je door terug te keren naar wat goed of goddelijk is. En het is aan ieder van ons gegeven om dat – met de hulp van fenomenale meesters – te leren onderscheiden.”

“In die zin vormen de cover en de titel van het boek een niet mis te verstane symbiose. Voor de weesjongen Renaat is de meester van het leven eerst en vooral een pure, menselijke figuur, een toegankelijke mens van vlees en bloed, die zelf door zijn tegenslagen en lijden werd gelouterd, iemand die in verbinding probeert te staan met de hemel, met de Liefde en met God. En nogmaals, Renaat had die meester nodig. Het hertekende zijn levensweg om op te staan, zijn talenten te ontdekken, die voor het goede te benutten, en waar hij kon een warme, liefdevolle meester van het leven voor iemand anders te zijn.” III